

رویدادهای مهم بین المللی و منطقه ای موثر بر تحولات ایران

وزیر دفاع روسیه اعلام کرد که وجود زیردریایی‌های هسته‌ی روسیه به معنای مسابقه تسلیحاتی با آمریکا نیست.

یکشنبه 5 مرداد 1382- 27 ژوئيه 2003

به گزارش خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) به نقل از روزنامه‌ی الوطن چاپ کویت، سرگئی ایوانف، وزیر دفاع روسیه اظهار داشت که هدف کشورش از در اختیار داشتن زیردریایی‌های هسته‌ی تامین امنیت ملی این کشور است.

وی افزود: «این امر به معنای انجام مسابقه تسلیحاتی تازه با آمریکا و با کشور دیگری نیست.» ایوانف گفت که دولت این کشور برنامه‌های دیگری در اختیار دارد که این برنامه‌ها تنها به مساله زیردریایی‌ها مرتبط نیست، بلکه به مساله تجهیز این زیردریایی‌ها به سلاح‌های جدید نیز مرتبط می‌شود. انتهای پیام

مواضع رژیم و جناحهای آن در مورد مهمترین تحولات ایران

ایلنا: آیا خبر انتخاب سفیر نظامی به عراق را تایید می‌کنید؟

وزیر امور خارجه: پاسخی ندارم

یکشنبه 5 مرداد 1382- 27 ژوئيه 2003

وزیر امور خارجه گفت: در حال حاضر ما در عراق سفیر داریم و نماینده ما در عراق در سطح کاردار فعالیت می‌کند.

سید کمال خرازی در يك گفت و گوي کوتاه با خبرنگار ایلنا در پاسخ به این سوال که آیا این خبر درست است که سفیر آینده ایران در عراق از يك نهاد نظامی انتخاب می‌شود، گفت: برای این سوال پاسخی ندارم. پایان پیام

درگیری در مجلس

یکشنبه 5 مرداد 1382- 27 ژوئيه 2003

در جلسه روز یکشنبه مجلس شورای اسلامی که به ریاست مهدی کروبی برگزار شد، وزیر امور خارجه با حضور در مجلس به سوال الهه کولایی نماینده تهران پاسخ داد. کولایی از پاسخ وزیر قانع نشد و سوال به کمیسیون مربوطه ارجاع داده شد.

به گزارش خبرنگار پارلمانی ایلنا، کولایی با بیان اینکه اصلاح وزارت امور خارجه یکی از برنامه‌های آقای خرازی برای گرفتن رای اعتماد مجلس بود ولی همچنان این وزارتخانه بسیار منفعل و ضعیف عمل می‌کند، گفت: آقای وزیر به وعده خود عمل نکرده است.

عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی با اشاره به اینکه در 24 سال گذشته شاهد افزایش نیروهای انسانی بدون صلاحیت در این وزارتخانه بوده ایم، تصریح کرد: فقدان مدیریت مناسب و نظارت کافی بر جریان این وزارتخانه سبب شده است تصمیم‌گیری براساس نظرات مدیرانی صورت گیرد که فاقد شجاعت در تصمیم‌گیری بین المللی هستند.

وی افزود: ویژگی مدیریت کار آمد در سیاست خارجی این است که قادر به درک تهدیدات بر علیه منافع و امنیت ملی باشد و این تهدیدات را به فرصت تبدیل کند.

کولایی با اشاره به اینکه وزارت خارجه فاقد چنین مدیریتی است، تصریح کرد: عمل بدون برنامه و عدم امکان بروز خلاقیت موجب شده است تا بسیاری از مسوولان براساس نظارت خود عمل کنند.

نماینده مردم تهران افزود: وزارت خارجه بسیار منفعل و ضعیف عمل کرده و از عرصه قانونی خود بدرستی استفاده نکرده است.

وی تصریح کرد: شایسته سالاری در وزارت خارجه تنها يك شعار است و افراد و مدیران امکان انتقاد ندارند و مدیران فعلی، فضای موجود برای فعالیت کارشناسان مبتکر را از بین برده اند.

خرازی وزیر امور خارجه در پاسخ به صحبت‌های کولایی، گفت: این کاش خانم کولایی به کلیات اکتفا نمی‌کردند و جزئیات را مطرح می‌کردند تا سخن شان موثرتر باشد.

وی افزود: برعکس صحبت خانم کولایی، وزارت خارجه در عملکرد و تغییر ساختار و بهبود وضعیت سربلند است و آنچه در برنامه وزارت قول داده، دنبال شده است.

خرازی با اشاره به اینکه وزارت خارجه ظرف 6 سال برای کوچک کردن این وزارتخانه و کاهش تراکم نیروی انسانی تلاش کرده است، تصریح کرد: ظرف مدت 6 سال، 18 نمایندگی این وزارتخانه تعطیل شده است همچنین 1355 نیروی انسانی از این مجموعه کاسته شده است.

وي افزود: 10 اداره كل وابسته به اين وزارتخانه کاهش یافته و 2 معاونت تعطيل شده است که به جاي آن معاونت هماهنگي اقتصادي باتوجه به نقش نمايندگان وزارت خارجه براي ايجاد بازار و اقتصاد ايجاد شده است.

خزاري با اشاره به اينکه هيچ دستگاهي نتوانسته است 21 درصد نيروي انساني خود را کاهش دهد، تصريح کرد:

66/3 نيروي انساني وزارتخارجه داراي مدرک ليسانس هستند در حالي که در کل دستگاههاي دولتي کشور اين رقم 29 درصد است.

خزاري گفت: براي ارتقاي سطح وزارت خارجه از افراد پرتوان استفاده مي شود که توانايي آنها ثابت شده باشد و تنها گفتن توانايي کافي نيست.

در ادامه کولايي در پاسخ به صحبتهاي وزير امور خارجه گفت: در پاسخ به صحبتهاي آقاي خزاري که چرا من کليات را مطرح کردم بايد بگويم براي پرهيز از خدشه به آبروي کشور به کليات بسته اکتفا کردم، مسايل جزئي را در جلسات بسته با خود ايشان دنبال خواهم کرد.

کولايي گفت: مشکلات در مورد ساختار و نيروي انساني مشکل عمومي کشور است و تنها به وزارت خارجه محدود نمي شود و رابطه سازي و قبيله سالاري جاي توجه به شايسته سالاري را گرفته است. وي افزود: براي روشن شدن مشکلات نيروي انساني اين وزارتخانه، نگاهی به فهرست نمايندگان جمهوري اسلامي در جهان بيندازيد و اين افراد را از لحاظ آگاهي و اطلاعات با نمايندگان کشورهای ديگر مقايسه کنيد.

کولايي با اشاره به اينکه دوم خرداد موجب افزايش آبروي خارجي ما بوده است، گفت: اصلاحات در اين وزارتخانه انجام نشده است و کسانیکه براي دفاع از منافع ما فرستاده مي شوند درکي از منافع ما ندارند.

عضو کميسيون امنيت ملي مجلس گفت: بهره گيري از اساتيدي که شما فرموديد آيا کساني نيستند که با سياست شما موافق هستند و اگر فردي و استادي از شما انتقاد کرد نه تنها در وزارت خارجه بلکه در مراکز ديگر هم نمي تواند فعاليت کند.

وي تصريح کرد: کارشناساني که در مورد دريائي خزر اطلاع داده اند تحت فشار هستند.

خزاري در پاسخ به کولايي گفت: اين بحثها ربطي به سوال شما ندارد وریشه در مشکلات شخصي شما دارد.

وي افزود: متاسفم که از تربيتون مجلس براي طرح مسايل شخصي استفاده مي شود.

خزاري گفت: ما از کسي که معلومات داشته باشند استفاده خواهيم کرد و کسي که معلومات نداشته باشد، استخدام نمي شود.

جواب وزير امور خارجه موجب واکنش از سوي کولايي شد و او در تذکر آيين نامه اي از خزاري خواست مسايل شخصي را که مي گويد در مجلس بيان کند.

کروبي به کولايي گفت: ايشان مسايل شخصي رابه شما نسبت ندادند و منظور شان شما نبوديد.

در اين زمان نعيمی پور که در جايگاه هيات رييسه حضور داشت به کروبي گفت: آقاي خزاري مسايل شخصي را به کولايي نسبت داده اند.

کروبي به نعيمی پور گفت: برو پايين چه کسي گفته شما اينجا بنشينيد و اگر اينجا هستيد نبايد در درگيريها شرکت کنيد.

شکوري راد به کروبي گفت: شما چقدر در مسايل با هيات رييسه مشورت مي کنيد که جلوي عام به نماينده توهين مي کنيد.

کروبي گفت: اين جا حزب مشارکت نيست.

شکوري راد پاسخ داد: مجمع روحانيون هم نيست.

کروبي گفت: حزبي که يك شب خانمي بوجود آورد.

امامي راد در واکنش به سخنان کروبي گفت: احسنت و کروبي در پاسخ به او گفت: بنشينيد آقاي امامي راد و از آب گل آلود ماهي بگيريد. پايان پيام

سرکوب و نقض حقوق بشر توسط رژیم حاکم بر ايران

46 کشور اسلامي به کنوانسيون رفع تبعيض از زنان ملحق شده اند -- ايران هنوز مردد است

خبرگزارى کار ايران- يکشنبه 5 مرداد 1382- 27 ژوئيه 2003

مدیر امور بين الملل مرکز مشارکت امور زنان از پيوستن 46 کشور اسلامي به کنوانسيون رفع تبعيض زنان خبر داد و اعلام کرد که اين آمار تا آوريل 2003 اعلام شده است.

شهيندخت مولاوردی مدير امور بين الملل مرکز امور مشارکت زنان در گفت و گو با خبر نگار خبر گزارى کار ايران گفت: از بين 56 کشور عضو سازمان کنفرانس اسلامي 46 کشور به کنوانسيون رفع تبعيض از زنان ملحق شده اند که آخرين آنها کشور سوریه بوده است.

وي افزود: اکثرکشور هاي اسلامي براي پيوستن به اين کنوانسيون قيد و شرط گذاشته اند و تعداد کمی هم بدون هيچ شرطي به آن ملحق شدند.

مولاوردی معتقد است که 50 درصد احتمال دارد که ایران به این کنوانسیون ملحق شود و اگر شورای نگهبان این مصوبه مجلس را تصویب نکند الحاق ایران به نظر مجمع تشخیص مصلحت نظام بستگی خواهد داشت. پایان پیام

استاندار خراسان در جلسه‌ی فرهنگ عمومی این استان با بیان آماری درباره‌ی بازداشت‌شدگان حوادث اخیر در مشهد، بررسی و کارشناسی این آمار را از سوی مسئولان فرهنگی استان خواستار شد.
یکشنبه 5 مرداد 1382- 27 ژوئیه 2003

به گزارش خبرگزاری دانشجویان ایران، حسن رسولی، اداره‌ی کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان را موظف کرد با تشکیل کمیته‌ی کارشناسی به تحلیل داده‌های اعلامی بپردازد. وی درباره‌ی بازداشت‌شدگان گفت: ۸۴ درصد افرادی که دستگیر شده‌اند در سنین بین ۱۸ تا ۲۵ سال بوده‌اند، یعنی در دوره‌ی بعد از انقلاب متولد شده‌اند و افراد بالای ۳۰ سال تنها شش درصد بازداشت‌شدگان بودند. استاندار خراسان درباره‌ی سطح تحصیلات این افراد نیز گفت: ۵۵ درصد از افراد، زیر دیپلم و ۳۱ درصد دیپلم بوده‌اند، ۹ درصد نیز فوق دیپلم و ۵ درصد تحصیلات لیسانس داشته‌اند. وی تنها ۱۰ درصد از بازداشت‌شدگان را از دانشجویان خواند و گفت: ۶۵ درصد از آن‌ها دارای شغل آزاد و هشت درصد بیکار بوده‌اند. رسولی با بیان این‌که ۹۴/۵ درصد از افراد بازداشت‌شده، فاقد سابقه‌ی سیاسی حتی یک مورد بوده‌اند، برخورد اجتماعی و فرهنگی با این مقوله را خواستار شد. وی با اشاره به وجود ۱۰۰ هزار دانشجوی در ۴۰ مرکز آموزش عالی شهر مشهد، اقدامات صورت‌گرفته در این شهر را برای برخورد با حوادث اخیر، بسیار منطقی و هماهنگ خواند. رئیس شورای تأمین استان از تشکیل ۴۴ جلسه‌ی این شورا در طی ۲۲ روز و اتخاذ ۲۷۰ تصمیم امنیتی انتظامی در طول این حوادث خبر داد. رسولی برگزاری همه‌ی امتحانات دانشجویان در موعد مقرر را از ثمرات هماهنگی همه‌ی دستگاه‌ها خواند. وی همچنین گفت: تنها یک درصد از بازداشت‌شدگان حوادث اخیر مشهد، دارای سابقه‌ی گروهکی بودند.

وی خاطرنشان کرد: در طول این مدت، بی‌سابقه‌ترین همه‌ی روانی از سوی بیگانگان و به خصوص آمریکا و انگلیس بر روی کشورمان وجود داشت که این امر مؤید آن است که ماجراها کاملاً حساب‌شده بود. رسولی در عین حال گفت: تنها ۶ درصد از بازداشت‌شدگان اعلام کردند که تحت تأثیر رسانه‌های بیگانه در محل اغتشاشات حضور داشتند. ۲/۵ درصد نیز اینترنت، ۲۲ درصد دوستان و ۶۷ درصد کنجکاو خود برای تماشای حوادث را علت حضورشان اعلام کرده‌اند. انتهای پیام

تورریسم و سلاحهای کشتار جمعی

با استعفای سخنگوی سازمان انرژی هسته‌ای ایران موافقت شد
یکشنبه 5 مرداد 1382- 27 ژوئیه 2003

با استعفای سید خلیل موسوی، سخنگوی سازمان انرژی هسته‌ای ایران موافقت شد. سید خلیل موسوی در گفت و گو با خبرنگار خبرگزاری کار ایران، ایلنا، با تایید این خبر گفت: مسوولان سازمان انرژی هسته‌ای ایران با استعفای اینجانب موافقت کرده‌اند. وی تصریح کرد: در حال حاضر در مورد دلایل استعفای خود نمی‌توانم چیزی بگویم. موسوی در پایان گفت: من دیگر سخنگوی سازمان انرژی هسته‌ای ایران نیستم و جانشین من متعاقباً اعلام خواهد شد. پایان پیام

مدیر کل جدید روابط عمومی سازمان انرژی اتمی ایران منصوب شد
یکشنبه 5 مرداد 1382- 27 ژوئیه 2003

خبرگزاری فارس- طی حکمی از سوی آقازاده رئیس سازمان انرژی اتمی ایران، صابر زعیمیان به عنوان مدیر کل جدید روابط عمومی از یکم مرداد ماه به این سمت منصوب شده است. به گزارش خبرنگار اقتصادی خبرگزاری فارس، پس از استعفای سید خلیل موسوی مدیر کل روابط عمومی و سخنگوی سازمان انرژی اتمی ایران، هنوز فردی به عنوان سخنگوی این سازمان تعیین نشده است. صابر زعیمیان قبلاً به عنوان کارشناس امور بین الملل سازمان مشغول به کار بوده است.

نگاه مثبت به پروتکل الحاقی منع گسترش جنگ افزار هسته‌ای
بی بی سی - یکشنبه 5 مرداد 1382- 27 ژوئیه 2003

صالحی می گوید امضای پروتکل الحاقی به این معنی نیست که بازرسان می توانند هر زمان و هر جا که بخواهند به جستجوی امکانات هسته ای ایران بپردازند

علی اکبر صالحی نماینده ایران در آژانس بین المللی انرژی اتمی در گفت و گویی با روزنامه ایران که امروز (27 ژوئیه) به چاپ رسید گفته است که حتی اگر ایران پروتکل الحاقی به پیمان بین المللی منع گسترش جنگ افزار هسته ای مبنی بر صدور اجازه بازرسی گسترده تر از تأسیسات هسته ای خود را امضا کند، باز هم آمریکا به فشار خود بر ایران برای محدود ساختن فعالیت هسته ای اش ادامه خواهد داد.

آقای صالحی در عین حال گفته است که اگر آمریکا بتواند به فشار خود بر ایران صیغه حقوقی بدهد و از این طریق، اجماعی جهانی علیه ایران ایجاد کند، عرصه را بر ایران تنگ خواهد کرد.

وی گفته است که ایران باید با پایبندی به تمامی تعهدات و قراردادهای خود با آژانس بین المللی انرژی اتمی نگذارد که آمریکا به هدف تشکیل اجماع جهانی علیه ایران دست یابد.

شورای حکام آژانس بین المللی انرژی اتمی قرار است ماه سپتامبر آینده نظر خود را در مورد تخلف احتمالی ایران از پیمان منع گسترش جنگ افزار هسته ای اعلام کند.

این شورا از 35 کشور تشکیل شده که به گفته آقای صالحی هیجده تای آنها کشورهای غربی یا متمایل به غربند که به صورت یکپارچه بر ایران فشار می آورند.

نماینده ایران در آژانس بین المللی انرژی اتمی گفته است که در نشست پیشین شورای حکام، هفده کشور دیگر عضو این شورا که کشورهای عضو جنبش عدم تعهدند به ایران کمک کردند تا آمریکا نتواند به هدفش یعنی اخذ قطعنامه علیه ایران و ارجاع موضوع به شورای امنیت سازمان ملل متحد دست پیدا کند اما اگر در چند هفته ای که به نشست آتی شورای حکام باقی مانده، مسئولان بلندپایه ایران چاره جویی نکنند، امکان دارد کشورهای دیگری که پیشتر از ایران طرفداری می کردند تحت فشار آمریکا تغییر جهت بدهند و نتیجه مطلوبی برای ایران به بار نیاورند.

آقای صالحی گفته است که پروتکل الحاقی پیمان منع گسترش جنگ افزار هسته ای در جامعه ایران بدرستی معرفی نشده و با دید مثبت به آن می توان از آن استفاده لازم را برد.

به گفته او، امضای این پروتکل به این معنا نیست که بازرسان آژانس بین المللی انرژی اتمی اجازه خواهند یافت هر زمان که بخواهند هرچایی را برای دستیابی به جنگ افزارهای هسته ای یا تجهیزات مربوط به آن بازرسی کنند بلکه این بازرسی محدود به تأسیسات هسته ای خواهد بود و با اطلاع قبلی صورت خواهد گرفت.

وی خبر داده است که کارشناسان حقوقی از سوی ایران قرار است در مورد این پروتکل به بحث و گفت و گو با کارشناسان حقوقی آژانس بین المللی انرژی اتمی بپردازند تا ایران تصمیم لازم را در مورد آن اتخاذ کند.

آقای صالحی در عین حال به انتقاد از مسئولان سازمان انرژی اتمی ایران پرداخته است که در زمینه توجیه فعالیت‌های هسته ای ایران و فعالیت سیاسی و حقوقی غفلت کرده و اقدام متناسبی انجام نداده اند، در غیر این صورت امکان داشت ایران در شرایط کنونی که به دلیل فعالیت‌های هسته ای اش تحت فشار قرار دارد نباشد.

توان و دانش هسته ای ایران

نماینده ایران در آژانس بین المللی انرژی اتمی در گفت و گو با روزنامه ایران همچنین اطلاعاتی راجع به جایگاه ایران از لحاظ برخورداری از دانش و فن آوری هسته ای ارائه داده است.

به گفته او، ایران از میان 135 کشور عضو این آژانس مقام هفتم یا هشتم را در دریافت کمک‌های فنی دارد یعنی سالانه یک میلیون دلار کمک فنی از این آژانس دریافت می کند که نشان دهنده سابقه خوب ایران در عمل به تعهداتش در آژانس بین المللی انرژی اتمی است.

آقای صالحی در مورد توان کنونی ایران در زمینه دانش و فن آوری هسته ای گفته است که اگر در دانش هسته ای مقیاس را صد بگیریم، ایران در رتبه سی تا سی و پنج قرار دارد.

به گفته وی، ایران به دانش غنی سازی دست یافته اما برای بهتر و بالغ کردن آن نیاز به کار زیادی دارد و همین طور در زمینه فن آوری آب سنگین و مواد دیگر باید سالها ممارست کند.

این در حالی است که برخی مراجع و محافل غربی که از فعالیت‌های هسته ای ایران ابراز نگرانی می کنند بر این باورند که ایران امکان دارد طرف دو سال آینده به فن آوری تولید جنگ افزار هسته ای دست یابد.

نماینده ایران در آژانس بین المللی انرژی اتمی همچنین این موضوع را رد نکرده است که ایران غیر از روسیه از برخی از جمهوریه‌های سابق شوروی همچون قزاقستان و اوکراین و همچنین کشور پاکستان که دارای جنگ افزار هسته ای است، به صورت غیررسمی به دریافت دانش و فن آوری هسته ای می پردازد.

عربستان سعودی مظان اتهام در دخالت عملیات 11 سپتامبر است :

یکشنبه 5 مرداد 1382- 27 ژوئیه 2003

اطلاعاتی سانسور شده به درخواست کاخ سفید در مورد عملیات 11 سپتامبر نشان می‌دهد که عربستان سعودی در این عملیات دخالت داشته است.

به گزارش سرویس بین المللی ایلنا، به نقل از خبرگزاری آی - بی - ال نیور، مقامات بلند پایه عربستان سعودی متهم به پرداخت میلیونها دلار به سازمان‌هایی هستند که اقدام به انجام عملیات تروریستی 11 سپتامبر سال 2001 در آمریکا کرده اند.

به گزارش روزنامه نیویورک تایمز، اطلاعات سری درباره متهمان عملیات یازده سپتامبر توسط کنگره آمریکا ارائه شده است.

اسناد، نتایج تحقیقات اتفاقات در نیویورک، در روز 5 شنبه گذشته انتشار یافت، اما 28 صفحه از 900 صفحه آن به درخواست کاخ سفید نگهداری شدند.

به گزارش این روزنامه، قسمت انتشار نیافته از اطلاعات واقعه یازده سپتامبر مربوط به عربستان سعودی و مورد اتهام قرار گرفتن مقامات بلند پایه عربستان است.

در این گزارش گفته شده است که برای کمک رسانی به تروریست‌ها از شبکه‌های اطلاعاتی شهروندان سعودی و همچنین افرادی که مقیم آمریکا بوده‌اند استفاده شده است.

عربستان سعودی نیز از طریق سفارت خود در آمریکا اتهامات وارد شده به کشورش را مورد انتقاد قرار داد. سفیر عربستان این اتهام را بی‌اساس و بیهوده خواند. پایان پیام

رویدادهای عراق، دولت آینده و نیروهای موثر در آینده عراق

اسپانیا و بلغارستان اولین گروه از سربازان خود را به عراق اعزام کردند.

یکشنبه 5 مرداد 1382 - 27 ژوئیه 2003

به گزارش خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) به نقل از روزنامه‌ی داون، به گفته‌ی مقامات فرودگاه "گالیسیا" در شمال غربی اسپانیا، 50 سرباز اسپانیایی توسط یک هواپیمای هرکولس به عراق اعزام شدند.

این در حالی است که در گزارش‌های اولیه از اعزام 455 سرباز به عراق صحبت شده بود، اما به دلیل اینکه خبرنگاران اجازه‌ی حضور در فرودگاه را نداشتند، اطلاعات دقیقی از تعداد سربازان اعزامی به عراق در دست نیست.

این سربازان که یک گروه پیشرو از 1300 سرباز اعزامی اسپانیا به عراق هستند، تحت نظارت لهستان عمل خواهند کرد و در قادسیه و نجف مستقر خواهند شد.

هم چنین اولین گروه 30 نفره از 500 سرباز بلغاری که قرار است به عراق اعزام شوند، به کویت اعزام شدند. این سربازان پس از کسب آمادگی، کویت را به قصد انجام ماموریت در عراق ترک خواهند کرد. انتهای پیام

هفته خونین برای نیروهای آمریکایی در عراق: 13 کشته

پیمان پژمان - رادیو فردا - یکشنبه 5 مرداد 1382 - 27 ژوئیه 2003

یک سخنگوی ارتش آمریکا اعلام کرد که امروز در جنوب عراق یک سرباز آمریکایی بر اثر انفجار نارنجک کشته و یک تن دیگر زخمی شد. روز گذشته نیز چهار سرباز آمریکا کشته و شش تن هم در دو حمله جداگانه زخمی شدند. همچنین روز گذشته ارتش آمریکا اعلام کرد که چهار سرباز آمریکایی به بدرفتاری با اسرای جنگی عراقی متهم شدند. یک سخنگوی ارتش گفت که آنها در دادگاهی نظامی محاکمه خواهند شد. در همین حال مقامات آمریکایی در عراق گفتند که نزدیک به دستگیری رئیس گروه محافظ صدام و احتمالاً خود وی بودند. هفته گذشته خونین ترین هفته برای سربازان آمریکایی در عراق از اول ماه می، روز خاتمه عملیات نظامی در عراق بود. در این هفته 13 سرباز آمریکایی در عراق کشته شدند. شش تن از این سربازان در حمله به خانه ای در موصل که پسران صدام در آن پنهان شده بودند جان خود را از دست دادند. نیروهای ائتلاف امیدوارند که کشته شدن عدی و قصبی، حملات علیه آنها را کاهش دهد.

یک تفنگدار آمریکایی در نزدیکی بغداد کشته شد

یکشنبه 5 مرداد 1382 - 27 ژوئیه 2003

خبرگزاری فارس: یک تفنگدار آمریکایی در اولین ساعات روز یکشنبه طی حمله خمپاره ای افراد ناشناس در جنوب بغداد کشته و یک سرباز دیگر زخمی شد.

به گزارش آسوشیتدپرس، این حمله در حالی صورت گرفت که نیروهای آمریکایی یکی از خونین ترین هفته های خود را در عراق پس از اعلام خاتمه جنگ توسط جرج بوش، رئیس جمهوری آمریکا در اول می تجربه کرده اند.

ارتش آمریکا اعلام کرد که این حمله در ساعت 2:35 صبح یکشنبه در منطقه تحت کنترل تفنگداران آمریکایی در جنوب پایتخت عراق رخ داد.

مرگ این سرباز، تعداد نیروهای کشته شده در عراق را پس از اعلام خاتمه جنگ به 49 نفر رساند. تا کنون 163 سرباز آمریکایی در جنگ علیه عراق کشته شده اند که این تعداد 16 نفر بیش از کشته شدگان جنگ اول خلیج فارس است.

خبر کشته شدن این تفنگدار آمریکایی در حالی اعلام می شود که یک سرباز آمریکایی بعد از ظهر دیروز (شنبه) هنگامی که کاروان نیروهای آمریکایی در نزدیکی زندان «ابوقریب» در غرب بغداد مورد حمله افراد ناشناس قرار گرفت، کشته شد. انتهای پیام/.

جورج بوش افراد جدیدی را به عراق می فرستد

یکشنبه 5 مرداد 1382 - 27 ژوئیه 2003

"جورج بوش" رئیس جمهور آمریکا از وزیر خارجه سابق این کشور خواست در بازسازی عراق شرکت کند. به گزارش سرویس بین الملل ایلنا، دولت بوش از روند فعالیت "پل برمر" در عراق بسیار راضی است، اما پیش بینی می شود افراد جدیدی را برای کمک به بازسازی و همچنین پرداخت بدهی های عراق به کشورهای دیگر، وارد عمل شوند.

"پل برمر" در پایان هفته اخیر در سفر به واشنگتن دیداری را با بوش برگزار کرد. در این دیدار درباره حل بحران عراق گفت و گو شد.

درخواست دولت بوش به منظور همکاری های مسئولان جدید، پیچیدگی شرایط عراق را انعکاس می دهد. این در حالی است که موج مخالفت ها در مورد سیاست های دولت بوش موجب افت شدید محبوبیت وی شده است.

یکی از مشاوران جورج بوش پس از دیدار با وی گفت: «ما به موفقیت اهداف آمریکا در عراق در بلندمدت اعتماد داریم. اما نیاز داریم موفقیت های خود را در کوتاه مدت نیز نشان دهیم.» پایان پیام

حسني مبارك: انحلال ارتش عراق، يك اشتباه بود

یکشنبه 5 مرداد 1382 - 27 ژوئیه 2003

خبرگزاری فارس: «حسني مبارك»، رئیس جمهوري مصر روز گذشته اعلام کرد تصمیم آمریکا برای انحلال ارتش عراق و دیگر مشاغل دولتي اشتباهي بود که موجب افزایش بی کاری و جنایت در این کشور شد.

به گزارش رویترز، رهبر پرجمعیت ترین کشور اسلامی در خلال بیانات خود در تلویزیون دولتي این کشور گفت: انحلال ارتش عراق یک اشتباه بود.

حکومت آمریکایی مستقر در عراق در ماه می انحلال ارتش و چندین ارگان امنیتی و اخراج 400 هزار کارمند تحت امر صدام را اعلام کرد.

همچنین آمریکا وزارتخانه های دفاع و اطلاعات و دادگاه های امنیتی و نظامی عراق را منحل کرد. مبارك همچنین تصریح کرد: مردم عراق که هیچ پولی به دست نمی آورند، چگونه می خواهند زندگی کنند؟ چگونه باید غذا به دست آورند؟ چگونه باید برای کودکانشان لباس تهیه کنند؟ آنها طبیعتاً به جنایتکار تبدیل شده، به هر گروهی ملحق شده و درمانده می شوند.

وی که کشورش یکی از متحدان اصلی آمریکا در منطقه است، اظهار داشت برآوردن نیازهای اولیه عراقیها و استقرار یک دولت منتخب به منظور خاتمه خشونت در عراق لازم است.

رئیس جمهوري مصر افزود: اگر آنها نتوانند راهی را برای چگونه زندگی کردن مردم بیابند، خشونت همچنان بالا خواهد گرفت.

وی افزود: آنها همچنین باید در وهله دوم یک حکومت قانونی و منتخب را جایگزین کنند. انتهای پیام/.

نماینده جدید بریتانیا در عراق: صدام باید زنده دستگیر و محاکمه شود

امیر آرمین (رادپوردا): یکشنبه 5 مرداد 1382 - 27 ژوئیه 2003

نماینده جدید بریتانیا در عراق، روز یکشنبه گفت که صدام حسین به خاطر جنایتهایی که مرتکب شده است باید محاکمه شود و نه آنکه مانند پسرانش عدي و قصي به قتل برسد.

لیلی صدر (رادپوردا): جرمی گرین استاک Sir Jeremy Greenstock، در مصاحبه ای با برنامه پربیننده صبح یکشنبه تلویزیون بی بی سی گفت که مرگ عدي و قصي که پنج روز پیش بر اثر حمله نیروهای آمریکایی به مخفیگاهشان در موصل اتفاق افتاد، یک پیروزی حقیقی برای نیروهای ائتلاف به رهبری آمریکا در عراق بود. او افزود که اکنون نوبت پدر آنها است. من می خواهم صدام حسین به دادگاه آورده شود، اما این در دست نیروهای است که به دنبال او می گردند. به نظر من این یک امر بسیار مهم است.

آقای گرین استاک گفت: این تصویر تاریک و کریهی است، اما ما باید در مورد آن تحقیق کنیم، از مردم عراق اطلاعات جمع آوری کنیم، باید ببینیم چگونه می توانیم یک عدالت گذار را آغاز کنیم، و چگونه می توانیم با محاکمه و آوردن ظالمان و عاملان علیه بشریت به پای میز عدالت، دوباره در عراق صلح و سازش برقرار کنیم.

جرمی گرین استاک 59 ساله که به زبان عربی آشنایی کامل دارد، در ماه ژوئن توسط بریتانیا به عنوان نماینده ارشد این کشور و پس از پال برمر، مدیر آمریکایی، شخص دوم در اداره امور عراق خواهد بود. این سرباز سابق ارتش بریتانیا قرار است هفته جاری از نمایندگی بریتانیا در سازمان ملل متحد استعفاء دهد تا برای سمت جدیدش به عنوان فرستاده بریتانیا به عراق آماده شود.

نماینده جدید بریتانیا در عراق در پاسخ به این سوال که آیا او اطمینان دارد که سلاحهای کشتار جمعی در عراق پیدا خواهد شد یا نه، گفت: من نمی دانم، من از این داستان اطلاعی ندارم. او افزود: من شخصا باور دارم که صدام این سلاحها را تولید می کرد، اما شاید پیش از جنگ و هنگامی که فهمید قرار است بازرسان سازمان بین المللی انرژی اتمی از عراق بازدید کند، برای این که دستش رو نشود بسیاری از آنها را نابود یا مخفی کرد.

در همین حال احمد چلبی، رئیس کنگره ملی عراق نیز به برنامه پر بیننده صبح یکشنبه بی بی سی گفت: من فکر می کنم که این برای مردم عراق بسیار بهتر است که صدام زنده دستگیر و محاکمه شود. او افزود: صدام هیچ جوابی برای کشتن صدها هزار نفر بی گناه و آغاز جنگ با ایران، کویت و مردم کردستان ندارد. انتهای پیام

سازمان روابط عمومی اتحادیهی کارگری ترکیه اعزام نظامیان این کشور به عراق را محکوم کرد یکشنبه 5 مرداد 1382- 27 ژوئیه 2003

در پی برگزاری نشست مشترک نمایندگان آمریکا و ترکیه برای اعزام نیروهای ترک به عراق، سازمان روابط عمومی اتحادیهی کارگری ترکیه با برگزاری تجمع گسترده در مقابل ساختمان وزارت امور خارجهی این کشور در آنکارا اعتراضشان را نسبت به این تصمیم اعلام کردند.

به گزارش خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) به نقل از منابع خبری ترکیه، رییس سازمان روابط عمومی اتحادیهی کارگری ترکیه با مهاجم عنوان کردن ترکیه در صورت اعزام نیرو به عراق، اظهار داشت: «ما هرگز به ترکیه اجازه نخواهیم داد تا با همکاری دیگر نیروهای مهاجم در عراق به انجام فعالیتهای نظامی در این کشور بپردازد.»

وی با بیان اینکه حضور نظامیان آمریکا در عراق موجب افزایش تشنج و درگیری در این کشور شده است، گفت: «اعزام نیروهای ترک موجب معرفی ترکیه به عنوان یک کشور مهاجم در سطح جهان خواهد شد.»

این مقام سیاسی هم چنین خاطر نشان کرد: «ما بارها با اعزام 10 هزار نظامی ترکیه به عراق و مشارکت با آمریکا در فعالیتهای نظامی در این کشور مخالفت کرده ایم. ما هر نیروی را که در عراق به فعالیتهای نظامی اقدام کند مهاجم می خوانیم.» انتهای پیام

تظاهرات ضد امریکایی در دو شهر ترکیه

واحد مرکزی خبر - یکشنبه 5 مرداد 1382- 27 ژوئیه 2003

آنکارا - در اعتراض به ادامه عملیات نظامی آمریکا در عراق، روزشنبه، شماری از اعضای انجمن حقوق بشر در آنکارا و استانبول ترکیه تظاهرات ضد امریکایی برگزار کردند. به گزارش تلویزیون آن تی وی ترکیه، در آنکارا تظاهرکنندگان با تجمع در مقابل بنای گرامیداشت حقوق بشر، شعارهایی علیه آمریکا سر دادند. تظاهرکنندگان با مخالفت اعزام نیروی ترک به عراق خروج نیروهای آمریکا از منطقه و تعطیلی پایگاههای آمریکا در ترکیه را خواستار شدند.

در استانبول نیز تظاهرکنندگان با راهپیمایی به سمت مرکز حزب حاکم عدالت و توسعه در استانبول سرهای خود را به منظور اعتراض به اقدام نیروهای امریکایی در بازداشت نظامیان ترک در شمال عراق در اوایل ماه جاری میلادی با گونی پوشاندند. نیروهای امنیتی ترکیه، مانع ورود تظاهرکنندگان به ساختمان حزب عدالت و توسعه شدند

به گفتهی مقامات امریکایی، عراق به سطح تولید یک میلیون بشکه نفت در روز رسیده است.

یکشنبه 5 مرداد 1382- 27 ژوئیه 2003

به گزارش خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) به نقل از پایگاه اینترنتی میدل ایست نیوزلاین، مقامات امریکایی اعلام کردند تولید نفت عراق در اوایل ماه جاری به شاخص یک میلیون بشکه در روز رسید. این مقامات هم چنین با بیان این که عراق صادرات نفت را نیز آغاز کرده است از بیان میزان آن خودداری کردند. انتهای پیام

وزیر امور خارجهی اردن هشدار داد، در صورتی که نیروهای امریکایی در وضعیت فعلی از عراق خارج شوند، فاجعه رخ خواهد داد.

یکشنبه 5 مرداد 1382- 27 ژوئیه 2003

به گزارش خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) به نقل از روزنامهی البیان -چاپ امارات- مروان معاشر، وزیر امور خارجهی اردن در گفت وگو با روزنامه نگاران افزود، خروج نیروهای امریکایی از عراق فاجعه ای خواهد بود که به ضرر تمام منطقه تمام خواهد شد. معاشر افزود: «در صورتی که نیروهای آمریکا قبل از تشکیل دولت عراق و اطمینان از توانایی این دولت در جهت تحقق امنیت و توانایی ادارهی کل عراق از این کشور خارج شوند، فاجعه رخ خواهد داد.» معاشر تاکید کرد: «خروج نیروهای آمریکا از عراق نه به سود منافع عراق و نه به سود منافع منطقه است.» انتهای پیام

شیعیان و آینده عراق - حکومت عرفی یا مذهبی

مقتدی صدر تشکیل شورای ملی در عراق را برای جایگزین شدن به جای شورای حکومت انتقالی این کشور خواستار شد.

یکشنبه 5 مرداد 1382 - 27 ژوئیه 2003

به گزارش خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) به نقل از روزنامه‌ی الحیات - چاپ لندن - مقتدی صدر، یکی از رهبران شیعه‌ی عراق که در یک کنفرانس خبری در نجف سخن می‌گفت، افزود: «بهتر است کسانی که در شورای حکومت عراق شرکت کرده‌اند، در شورای ملی عراق شرکت نکنند و این به دلیل مجازات آنها به جهت شرکت در یک شورای نامشروع است.»
صدر هم چنین با حمایت از مشروعیت ارتشی که به دستور وی تشکیل شده است، گفت: «اعضای سپاه بدر وابسته به مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق که در خارج از کشور به سر می‌برده‌اند، نمی‌توانند نماینده‌ی مردم عراق باشند.» انتهای پیام

آغاز به کار دادگاه شرعی شهر نجف اشرف

واحد مرکزی خبر - یکشنبه 5 مرداد 1382 - 27 ژوئیه 2003

بغداد - دادگاه شهر نجف اشرف در عراق فعالیت خود را برای رسیدگی به شکایات مردم از سر گرفت.

به گزارش شبکه تلویزیونی العربیه، این دادگاه که محمد صادق صدر آن را تاسیس کرد، می‌کوشد با استفاده از احکام شرعی اختلافات مردم را حل کند.
این دادگاه همچنین درباره مسائلی مانند عقد، طلاق و مفقود شدن نیز به مردم خدمات رسانی می‌کند و به کسانی که ازدواج می‌کنند 10 هزار دینار هدیه می‌دهد.
در نخستین روز گشایش این دادگاه حدود 20 پرونده به آن ارجاع شد.
احکام صادر شده از این دادگاه قدرت اجرایی خود را از نفوذ حوزه و عشایر کسب می‌کند.

توضیح دفتر آیت‌الله حکیم درباره خبر «بازتاب»

یکشنبه 5 مرداد 1382 - 27 ژوئیه 2003

دفتر آیت‌الله حکیم با ارسال توضیحی درگیری‌های روز جمعه در نجف را تکذیب کرد. این در حالی است که خبرنگار «بازتاب» در اصلاحیه خبر مذکور گزارش داد، درگیری میان عشایر مسلح به هواداری از آیت‌الله حکیم و طرفداران مقتدی صدر در روز چهارشنبه اول مرداد رخ داده است. متن توضیح دفتر آیت‌الله حکیم به شرح زیر است:

سایت محترم بازتاب خبری را مبنی بر درگیری مسلحانه میان هواداران آقای مقتدی صدر و آیت‌الله سیدمحمدباقر حکیم در نماز جمعه این هفته شهر نجف منتشر نمود. لازم به ذکر می‌داند که نماز جمعه این هفته شهر نجف در آرامش کامل برگزار گردید و هیچ‌گونه برخوردی میان شیعیان صورت نگرفت. متأسفانه این برای چندمین بار است که سایت محترم بازتاب خبرهای حساس تأیید نشده‌ای را منتشر می‌کند که امید است با تصحیح این رویه، در راستای وحدت، همبستگی و همکاری کامل شیعیان گام بردارد.

در پایان از دست‌اندرکاران محترم این سایت که عنایت خاصی نسبت به مسایل عراق و شیعیان آن دارند، تشکر می‌کند. انتهای پیام

تحلیل اوضاع ایران و عراق در رسانه های جمعی

آمریکا از ایران چه می‌خواهد (بخش نخست)

شنبه 4 مرداد 1382 - 26 ژوئیه 2003

راجر هاردی تحلیلگر بی بی سی در امور خاورمیانه برای پرداختن به موضوع روابط ایران و آمریکا در شرایط کنونی، سفری به واشنگتن کرده و پای صحبت صاحب‌نظران و کارشناسان نشسته است.
حاصل این سفر، گزارشی است در پنج بخش که بخش نخست آن را اینجا می‌خوانید:
دولت بوش در آمریکا بر شدت فشار خود بر حکومت روحانیان در ایران می‌افزاید و آنان را به حمایت از تروریسم، تولید جنگ افزار کشتار جمعی، و سلب آزادی مردم ایران متهم می‌کند اما آیا دولت آمریکا به دنبال تغییر رفتار حکومت ایران است یا تغییر خود حکومت؟
از زمانی که جرج بوش رئیس جمهور آمریکا، ایران را عضو محور شرارت اعلام کرد، دولت آمریکا نگرش سختگیرانه آشکاری نسبت به ایران در پیش گرفته است.
در نظر دولت آمریکا، حکومت آیت‌الله‌ها در ایران مانند حکومت کنونی کره شمالی و عراق دوران صدام حسین در دو مورد مقصر است که از نظر سیاستمداران واشنگتن قابل تحمل نیست؛ یکی حمایت از تروریسم و دیگری تولید جنگ افزار کشتار جمعی و بیش از همه اینها شواهد تازه درباره برنامه تسلیحاتی تهران است که ایران را به موضوعی داغ در محافل سیاستگذاری آمریکا تبدیل کرده است.

مایکل آیزنشتات، کارشناس نظامی مؤسسه سیاستهای خاور نزدیک در واشنگتن که مؤسسه پژوهشی بانفوذی است می گوید افشاگریهای اخیر یکی از گروههای مخالف حکومت ایران که مورد تأیید دولت آمریکا قرار گرفته مردم را بسوی این نتیجه گیری سوق داده که ایران بیش از آنچه پیشتر تصور می رفت در برنامه های هسته ای پیش رفته است. برخی معتقدند که ایران ممکن است ظرف دو یا سه سال آینده امکانات کافی را برای تولید بمب اتمی به دست بیاورد اما برآوردهای دیگر دولت آمریکا این مدت را به چارچوب زمانی ای افزایش می دهد که ممکن است تا پایان دهه جاری میلادی به طول بینجامد. بنابر این هنوز آشکار نیست که برنامه هسته ای ایران چه وقت ممکن است به ثمر بنشیند. آنچه مشخص است این است که اگر قرار است این برنامه متوقف شود اقدام علیه آن اکنون باید صورت گیرد.

اما چه نوع اقدامی باید صورت گیرد؟ در این مورد، میان آن دسته از دولتمردان آمریکا که طرفدار اعمال فشار دیپلماتیک بر ایرانند و واقعگرایان معروفند و تدریجی که نومحافظه کاران نامیده می شوند و طرفدار تغییر حکومت ایرانند اختلاف نظر وجود دارد. جاشوا موراوچیک از مؤسسه آمریکایی اینترپرایز که مؤسسه ای دست راستی است، از جمله این نومحافظه کاران است.

او ضرورت تغییرات اساسی را نه تنها در ایران بلکه در سراسر خاورمیانه به حادثه یازدهم سپتامبر ربط می دهد و می گوید نتیجه ای که آمریکا بیاورد از آن واقعه گرفتند این بود که نه تنها باید تلافی کنند بلکه باید واقعاً تلاش کنند تا چنین تهدیداتی از بین برود. به نظر آقای موراوچیک، تروریسم یا به عبارت دیگر تروریسم خاورمیانه ای از فرهنگ سیاسی مسموم این منطقه ناشی می شود.

از نظر نومحافظه کاران، حکومتهای غیردمکراتیک خاورمیانه باید جای خود را به حکومتهای دمکراتیک دهند و این امر ترجیحاً می تواند از طرق مسالمت آمیز صورت گیرد اما استفاده از زور برای تغییر این حکومتها نیز منتفی نیست.

نخستین مرحله از این روند تغییر، سرنگونی حکومت صدام حسین در عراق بود اما جودت یافه از دانشگاه دفاع ملی واشنگتن برنامه نومحافظه کاران را فراتر از فتح بغداد می داند. به نظر او جای تردید وجود ندارد که ایران از جمله اهدافی است که بسیاری از نومحافظه کاران در سر دارند و فهرستی دارند که در آن، ایران پس از عراق جای دارد و پس از آن نوبت سوریه است. آن گونه که آقای یافه می گوید، در فهرست تغییرات حکومتی که نومحافظه کاران در سر می پرورند، عربستان سعودی و دیگر کشورهای حوزه خلیج فارس و در نهایت حتی مصر نیز جای دارد تا آنجا که تمام نقشه خاورمیانه از نو ترسیم می شود.

به عقیده او اگرچه عراق حداقل تا مدتی طولانی به صورتی که نومحافظه کاران می خواهند در نخواهد آمد اما این مساله باعث تغییر نگرش آنها نخواهد شد. جودت یافه می گوید حس واقعگرایی نومحافظه کاران همیشه قوی نیست.

بحث میان واقعگرایان و نومحافظه کاران آمریکا اغلب تند و جدی است اما حل نشده باقی می ماند. در نتیجه، اعضای دولت آمریکا لحنهای متفاوتی با یکدیگر دارند؛ هنگامی که جرج بوش با صراحت در مورد ایران حرف می زند، از جمله هنگامی که اخیراً چندین بار در حمایت از تظاهرات دانشجویان ایران سخن گفت، نومحافظه کاران خشنود می شوند. در مقابل، هنگامی که کالین پاول وزیر خارجه آمریکا اخیراً گفت دعوای جناحی میان اصلاح طلبان و محافظه کاران ایران، دعوایی خانوادگی است که آمریکا نباید در آن مداخله کند، واقعگرایان او را تحسین کردند.

جرج پرکوویچ از بنیاد صلح جهانی کارنگی معتقد است که تضادی بنیادی در سیاستگذاری آمریکا وجود دارد.

او سیاستگذاران آمریکایی را به طیفی تشبیه می کند که یک سر آن عده ای اند که می گویند بیا بیا با اتخاذ تدابیری با دولت ایران معامله ای برای توقف برنامه هسته ای اش که ما را نگران کرده است انجام دهیم و از راههای گوناگون به ایرانیها برای اتخاذ این تدابیر اطمینان دهیم. یک سر آن نیز گروه دیگری است که می گوید ما با رژیمهای شیطنانی معامله نمی کنیم؛ دولت ایران شرور است و ما با آن معامله نمی کنیم، ما با آن مذاکره نمی کنیم، ما خواستار کناره گیری این دولت از قدرتیم.

آقای پرکوویچ کشمکش بر سر اینکه با ایران باید معامله کرد یا حکومت آن را باید تغییر داد را نشانه نامنسجم بودن سیاست آمریکا در قبال ایران می داند.

گوناگون

صدام از ظهور تا سقوط

خسرو معتصد - روزنامه اعتماد - دوشنبه 6 مرداد 1382 - 28 ژوئیه 2003

انگیزه‌هایی که نظامیان، احزاب صاحب‌نفوذ در ارتش و نیروهای مسلح، حزب بعث و هر فرد جاه‌طلب یا حزب فرصت‌طلب یا حتی جمعیت کم‌شماری از بازنشستگان اهل کند و کاو را به اندیشه کودتا می‌افکند، آسان بودن امر کودتا تا پیش بردن آن در عراق بود. عراق، به علت ناهماهنگی و یکپارچه‌نبودن جمعیت کشور، قبیله‌ی‌ی و ایلی بودن، وجود اقلیت کردنژاد کردزبان، تعارضات میان شیعیان اکثریت و سنیان اقلیت، فقر عمومی مردم، کمبود معلومات عمومی و وجود خشونت و عصبیت محیطی مناسب برای پرورش کودتا بود. عبدالکریم قاسم و عبدالسلام عارف با شمار اندک از نظامیان، دو تپ که قرار بود برای کمک به ملک‌حسین پادشاه اردن به آن کشور بروند، دست به کودتا زدند و ناباورانه موفق شدند. اگر خاطرات آلن‌دالس، رییس سیا، به نام «هنر اطلاعات» را بررسی کنیم، آگاه می‌شویم که سیا در مورد کودتا در عراق، گرچه یک خبرچین سیا که در دانشکده‌ی امریکایی درس می‌خواند از یک هفته پیش از وقوع آن اطلاعیه‌ی‌ی برای قرارگاه سیا فرستاده بود، کوتاهی کرد و هیچ کارشناس سیا به خود زحمت خواندن آن اطلاعیه را هم نداد. خبرچین سیا که دانشجو بود، روزی یک دانشجوی عراقی را که سرگرم تحصیل بود، دید که با شگفتی و خوشحالی غرق در خواندن نامه‌ی‌ی است. دانشجوی عراقی، بدون آنکه خبرچین سیا از او سوالی بکند، گفت: «دوستانم از من خواسته‌اند در اسرع وقت به عراق بازگردم، زیرا در ظرف هفته آینده تحولاتی در کشور رخ خواهد داد و وضعی پیش خواهد آمد که به وجود من نیاز پیدا خواهد شد و من برای انجام دادن وظایفی که به من محول خواهد شد، باید به عراق بازگردم.»

تشدید تحرکات سازمان P.K.K در آذربایجان غربی

بازتاب - یکشنبه 5 مرداد 1382 - 27 ژوئیه 2003

خبرنگار «بازتاب» از ارومیه گزارش داد، طی چند روز اخیر، تحرکات نیروهای سازمان P.K.K و K.D.K در نوار مرزی ترکیه تشدید شده است. در این گزارش آمده است که بعضاً نیروهای امنیتی ترکیه نیز برای مقابله با این سازمان، وارد ایران شده است. بنا بر اطلاعات خبرنگار «بازتاب»، شب گذشته در پی حضور تعدادی از این افراد در اطراف روستای «دره باننده» در حوالی سلماس، مأموران نظامی ایران با آنها درگیر شده و نیروهای وابسته به ترکیه را وادار به بازگشت به خاک این کشور کردند. همچنین در درگیری دیگری در چهارشنبه شب در ارتفاعات این روستا که بین نیروهای P.K.K و مأموران انتظامی رخ داد، 3 نفر از مأموران انتظامی ایران کشته شدند.

کوبا و استفاده از اینترنت

رادبو المان - یکشنبه 5 مرداد 1382 - 27 ژوئیه 2003

در کوبای فیدل کاسترو آزادی مطبوعات و گوناگونی رسانه‌های گروهی وجود ندارد. اطلاعات بدست آمده از منابع غیر وابسته، اصولاً اگر موجود باشند، تنها در اینترنت قابل دسترسی هستند. اما این اخبار برای مردم کوبا، تقریباً غیر قابل دستیابی می‌باشند. احتمالاً رئیس‌جمهور کوبا فیدل کاسترو، از سال ۱۹۹۷ به عنوان روزنامه حزب کمونیست کوبا نخستین نسخه اینترنتی آنرا در شبکه سراسری منتشر ساخت. همچنین اگر چه مردم کوبا هم قاعدتاً از این امکان برخوردار می‌باشند اما، ساکنان جزیره نیشکر مجازند، تنها تحت نظارت شدید، در شبکه اینترنت گشت و گذار کنند. رهبری کشور، مدت‌های مدید، حتی بر این تلاش بود که، مردم کوبا از امکانات شبکه خبر رسانی اینترنت بی‌نصیب بمانند. در آغاز سال ۱۹۹۹ برحمت بیش از ۲۰۰۰ تن از تقریباً ۱۱ میلیون نفر جمعیت کوبا، از امکان استفاده از اینترنت برخوردار بودند. در آنزمان پیش از همه ادارات دولتی و کادریهای عالی‌مقام حزبی، امکان بکارگیری اینترنت را داشتند. برنت هوفمن نویسنده، در گزارش خود راجع به اینترنت و سیاست در آمریکای لاتین مینویسد، در سازمان اداره امور اینترنتی در کوبا، حتی مدیران بخشها میبایستی در پروتکل‌های خود قید کنند که، آنها از کدام سایت‌های اینترنتی، کی و چرا استفاده کرده‌اند. اگرچه در حال حاضر شمار استفاده‌کنندگان از اینترنت، به یمن طرح‌های ملی برای «مطلع سازی جامعه» به وضوح افزایش یافته و به حدود ۱۲۰ هزار نفر رسیده است اما این، تضمینی برای تامین مردم، با اطلاعات منابع غیر وابسته نیست. در حالیکه در امر تجهیز ادارات پست با ترمینال‌های اینترنت و پروژه‌های تجاری اینترنتی داخلی کشور، سرمایه‌گذاری میشود، استفاده شخصی افراد از شبکه اینترنت، بدور از کنترل مقامات مسئول همچنان ممنوع باقی میماند. اما اینکار، با کمک بازار سیاه و پول فراوان و از راه‌های خطرناک، امکان پذیر است. در کنار کنترل دولتی، همچنین وضعیت وخیم شبکه مخابرات در کوبا، پیشرفت اینترنت را محدود میسازد. اصولاً تنها ۴ تن از هر ۱۰۰ نفر کوبانی، از یک انشعاب، برای تلفن شخصی برخوردار است. برقراری ارتباطات با خارج، بسیار گران هستند و از طریق مقامات دولتی کنترل میگردند، و به این ترتیب، استفاده از ارائه‌کنندگان خارجی شبکه اینترنت امکان پذیر نیست. معدود افرادی که امکان بکارگیری اینترنت را دارند، بایستی کتباً تضمین نمایند که، در شبکه اینترنت در پی یافتن متون مربوط به نژاد پرستی، پورنوگرافی یا «ضد کوبا» نباشند. مأموران ویژه امنیتی در موسسات مختلف و همچنین کنترل اجتماعی از طریق همکاران، به همراه اعمال مجازات‌های شدید، در صورت نقض قوانین، برای زهر چشم گرفتن از مردم، عمل میکنند. با این وجود، راه‌های فرار اندکی از این سیستم وجود دارند، مثلاً ناظرانی

که کمی انعطاف به خرج میدهند یا کسانی که نظاره گر ارسال ای میل یا پست الکترونیکی به آدرسهای خصوصی میشوند و دم برنمیآورند، چرا که رسماً ارسال ای میل به غیر از نشانیهای موسسات دولتی، مجاز نیست. تمامی اینها استفاده از اینترنت را برای رسیدن مردم کویا به اطلاعات مستقل، کمی آسانتر میکند. با وجود این برای سازمان خبرنگاران بدون مرز، کشور کویا را اگرچه در قانون اساسی آن حقوق بنیادین بشر و حقوق شهروندان تضمین میگردد، امروز هم هنوز، یکی از موارد نگران کننده با توجه به آزادی مطبوعات میدانند. طبق اطلاعات مرکز این سازمان در پاریس، دولت کویا باردیگر دست به اقدامات شدیدتر علیه منتقدان دولت این کشور زده است. سازمان خبرنگاران بدون مرز از برگزاری دادگاههای مخفی، علیه بسیاری از خبرنگاران مستقل در اواسط ماه آوریل گذشته گزارش میدهد که، طی آنها خبرنگاران به همراه مخالفان رژیم و طرفداران حقوق بشر، به مجازاتهای تا ۲۷ سال محکوم گردیده اند. پس از موج دستگیریها در بهار سال جاری، جزیره کویا طی چند روز بعد از اریتره، میانمار و چین، به بزرگترین زندان خبرنگاران در جهان تبدیل گردید.

نگاهی به تکتراجماعی و سیاسی مردم عراق - يك کشور چندملت یوسف بنی طرف - همشهری - دوشنبه 6 مرداد 1382 - 28 ژوئیه 2003

زیر ذره بین

اصولاً بافت جامعه عراق عمدتاً بافتی عشایری است. در عراق، عشیره و ایل و طایفه و قبیله نقش عمده ای در زندگی سیاسی و اجتماعی مردم ایفا می کند. ما، این پدیده را هم در میان عرب ها و هم در میان کردهای عراق می بینیم. گرچه عراق سابقه چند هزار ساله شهرنشینی دارد و از حدود هفتاد - هشتاد سال اخیر نیز نهادهای مدنی در این کشور به وجود آمدند اما روابط عشایری همچنان روابطی تعیین کننده است.

جامعه عراق - اصولاً - موازیك رنگارنگ و متنوعی دارد. اگر بخواهیم جامعه شناسی مردم عراق را بررسی کنیم باید از بافت دینی، مذهبی و قومی فرهنگی این کشور آغاز نماییم. جمعیت عراق ۲۴ میلیون نفر است که حدود ۹۸ درصد آنان مسلمان و ۲ درصد مسیحی، یهودی، صابئی، ایزدی (یزیدی)، اهل حق و شیطان پرست اند. اینها - البته - گروه های کوچک دینی هستند. ترکیب جمعیتی مسلمانان نیز به شکل زیر است: ۶۰-۵۵ درصد شیعه و ۴۵-۴۰ درصد سنی. البته هیچ گونه آمار رسمی در این زمینه وجود ندارد. این از ویژگی های کشورهای خاورمیانه است که اساساً از ارائه آمار جمعیت بر حسب مذهب یا قومیت پرهیز می کنند. از نظر قومی، ۱۵ درصد جمعیت عراق، کرد، ۳ درصد ترکمن، ۲ درصد آشوری و کلدانی و ۸۰ درصد عرب هستند. این به معنای آن است که کردها ۴ میلیون نفر، ترکمن ها ۷۰۰ تا ۸۰۰ هزار نفر و آشوری ها و کلدانی ها ۴۰۰ هزار نفر برآورد می شوند. ترکمن ها عمدتاً در شهر کرکوک زندگی می کنند که يك شهر چند مذهبی و چندقومیتی است. در آنجا عرب ها در کنار کردها و ترکمن ها و به نسبت تقریباً مساوی زندگی می کنند. کردها از نظر مذهب و گویش و لهجه دارای تفاوت هایی هستند. در اینجا می توان از کردهای بهدینی نام برد که در شمال عراق هستند.

مهمترین شهر آنان، اربیل و خانواده بارزانی وابسته به آنهاست و می توان حزب دموکرات عراق را نماینده سیاسی کردهای بهدینی دانست. دوم کردهای سورانی اند که اغلب در سلیمانیه و کرکوک زندگی می کنند و می توان اتحادیه میهنی کردستان عراق را نماینده سیاسی آنان تلقی کرد. سوم کردهای فیلی هستند که شیعه مذهب اند. اینان در مناطق عراقی هم مرز با کرمانشاه و ایلام زندگی می کنند. در اینجا تناسب و تقارن مذهبی در دو سوی مرز به خوبی مشاهده می شود. در نتیجه می توان گفت در عراق ۱۹-۱۸ میلیون عرب، ۴ میلیون کرد و بیش از يك میلیون از قومیت های دیگر زندگی می کنند.

ترکیب مذهبی

بافت و ترکیب مذهبی مردمان عراق برحسب مناطق شمال، میانه و جنوب کشور تفاوت می کند. در شمال، اکثریت سنی مذهب اند و این نسبت به ۸۵-۸۰ درصد می رسد. اینان در استان های نینوا، کردستان، دیالی، تامیم و سامرا زندگی می کنند. حدود ۹۰ درصد ساکنان شهر موصل - که سومین شهر بزرگ عراق و در شمال این کشور است- عرب و ۱۰ درصد کرد هستند. چهار پنجم ساکنان پایتخت - سنی و يك پنجم شیعه هستند. گرچه برخی از شیعیان اعتقاد دارند که بیش از يك سوم مردم بغداد، شیعه مذهب هستند. شیعیان در اغلب مناطق بغداد و به ویژه در شهرک الثوره (صدام سابق) و کاظمین به سر می برند.

جمعیت شیعه از شهر کوت در جنوب بغداد آغاز می شود و هرچه به سوی جنوب عراق برویم بر انبوهی و کثرت شیعیان افزوده می شود. می توان گفت حدود ۹۰ درصد مردم جنوب عراق، شیعه هستند. اینان در استان های بصره، نجف، کربلا، المثنی و میسان زندگی می کنند و شهرهای عمده آنان کوت، ناصریه، عماره، نجف، کربلا و بصره است.

البته باید يك شهر را در جنوب عراق مستثنی دانست و آن شهر زبیر - در نزدیکی بصره است که اکثریت مردمش، سنی مذهب اند.

اما، آشوري ها و كلداني ها از ساكنان كهن سرزمين عراق اند. بين النهرين از نخستين جاياگاه هاي پيدايش تمدن در جهان است و آشوري ها و كلداني ها - كه مسيحي هستند - پيش از اسلام در اين سرزمين به سر مي بردند.

همه ما با تمدن هاي كهن و تاريخي آشور و كلد كه در شمال و جنوب عراق بودند، آشنا هستيم. آشوري ها و كلداني هاي كنوني عراق بازماندگان آن اقوام هستند. آنان با پيدايش دين مسيح به مسيحيت گرويدند اما با ظهور اسلام، دين خود را رها نكردند و جزو اهل ذمه به شمار مي رفتند. اغلب پزشكان و مترجمان دوران زرین اسلامي وابسته به اين اقليت ديني بودند. عراق شامل دو منطقه آب و هوايي متمايز است. شمال عراق منطقه اي كوهستاني است كه آب و هواي سردی دارد و شبیه آب و هواي كردستان ايران است. اما هرچه به سوي وسط و جنوب عراق برويم، هوا گرم تر مي شود.

بغداد، اصولاً شهر سردسيري نيست و حتي گرماي آن در تابستان به پنجاه درجه بالاي صفر هم مي رسد. در جنوب و مناطق صحرائشين، هوا گرم و در بصره با رطوبت همراه است. اصولاً بافت جامعه عراق عمدتاً بافتي عشائري است. در عراق، عشيره و ايل و طايفه و قبيله نقش عمده اي در زندگي سياسي و اجتماعي مردم ايفا مي كند. ما، اين پديده را هم در ميان عرب ها و هم در ميان كردهاي عراق مي بينيم.

گرچه عراق سابقه چند هزار ساله شهرنشيني دارد و از حدود هفتاد - هشتاد سال اخير نيز نهادهاي مدني در اين کشور به وجود آمدند اما روابط عشائري همچنان روابطي تعيين كننده است. در ايران، اين پديده كمتر است يعني ما در تهران و آذربايجان و اصفهان و بسياري مناطق ديگر اثری از روابط عشائري نمي بينيم اما در عراق اين روابط هم در بغداد و هم در ساير مناطق کشور وجود دارند و نقش بازي مي كنند.

ضمناً در عراق سه بعد زندگي اجتماعي را مي توان مشاهده كرد: يك بعد شهرنشيني است كه از ديرباز در عراق وجود داشته - ما در واقع نخستين پديده يكجانشيني و شهرنشيني را در بين النهرين مي بينيم. وجود شهرهاي باستاني «اور» - زادگاه حضرت ابراهيم - و نيز حيره و مدائن در پيش از اسلام نشانگر اين امر است.

پس از اسلام بغداد، پايتخت امپراتوري اسلامي شد و در دوران عباسي به بزرگترين شهر دنيا تبديل گشت كه حدود يك ميليون نفر جمعيت داشت. هم اكنون پيرامون ۲۵ درصد از جمعيت کشور در بغداد زندگي مي كنند كه بافتي شهري - عشائري دارد. ما نقش شيوخ عشائير را در پر كردن خلاء سقوط رژيم عراق در فروردين ماه گذشته ديديم. بعد دوم، بعد زندگي روستايي است كه در عراق به آن «ريف» مي گويند. بعد سوم، بعد زندگي بدوي يا چادرنشيني است. در ايران به اين شيوه زندگي بيلاق و قشلاق گفته مي شود.

ناگفته نماند كه روابط عشائري بر اين دو بعد از زندگي روستايي و چادرنشيني چيرگي كاملي دارد اما سيطره اين روابط در زندگي شهرنشينان ناقص است. زيرا در شهرها، نهادهاي مدني همچون احزاب و انجمن هاي فرهنگي و اجتماعي وجود دارند كه بر زندگي مردم تأثير مي گذارند و از شدت روابط عشائري مي كاهند.

از مهمترين عشائري كه در عراق زندگي مي كنند مي توان به «بني تميم»، «بني اسد»، «زبيد»، «شمر»، «آل فتله»، «عنيزه» و «طبي»، «عبيد» و «دلیم» و «جبور» اشاره كرد.

به عنوان مثال عشائير بني تميم، اغلب در بصره، زبير و «دلیم» اغلب در بغداد و وسط عراق، شمر در منطقه فرات وسطي، «آل فتله» در نجف و كربلا و «جبور» در موصل و شمال عراق زندگي مي كنند. بني اسد نيز كه يكي از عشائير عمده نجف و كوفه و كربلاست بارها در اين مناطق نقشي تاريخي داشته اند. مثلاً در تاريخ معروف است كه عشيره بني اسد در واقعه كربلا پيكر امام حسين (ع) و پاراننش را به خاك سپردند. نيز همين بني اسد بودند كه آيت الله سيستاني را در ارديبهشت ماه گذشته و هنگامی كه در محاصره تفنگچي ها بود، نجات دادند.

امتداد اين قبائل و عشائير در خوزستان نيز هست. مثلاً ما، در اين استان تميمي، زبيدي، اسدي، فتلاوي و عبيدي داريم كه وابسته به بني تميم و زبيد و بني اسد و آل فتله و عبيد هستند. البته اين گستردهگي هاي فاميلى و عشائري در همه مناطق مرزي ايران مشاهده مي شود.

از ديگر پديده هاي شگفت انگيز در ميان برخي از قبائل و عشائير عراق آن است كه بخشي از افراد يك قبيله يا عشيره سني و بخشي ديگر از افراد همان عشيره يا قبيله، شيعه مذهب هستند. مثلاً بخشي از عشيره «شمر» كه در فرات وسطي - ميانه عراق - زندگي مي كنند، سني مذهب و بخش ديگري كه در جنوب به سر مي برند، شيعه مذهب اند.

اصولاً عراق را از نظر جغرافيايي و تاريخي، قلب جهان اسلام و سر جهان عرب به شمار آورده اند. پس از استقلال کشور عراق در دهه بيست قرن گذشته و تشكيل دولت نوين عراق، ما بازتاب اين تنوع قومي، مذهبي و عشائري را در حاكميت عراق ديده ايم. مثلاً بنا به سنتي كه از سال هاي پاياني دوران عثمانی و به ويژه از دوران استعمار انگليس به جاي مانده رئيس جمهور عراق، همواره از اهل سنت بوده است. گرچه احتمالاً در آن هنگام، تعداد شيعيان از سنيان كمتر بوده است اما چون نرخ زاد و ولدشان بيشتر بوده، جمعيت آنان فزونى گرفته و به اكثريت مردم عراق بدل شده است. ما شاهد چنين فراگردي درباره شيعيان لبنان نيز بوده ايم. عراق در دوران معاصر - به ويژه در دوره سلطنتي - چند نخست وزير شيعه و يك يا دو نخست وزير كرد هم داشته است. در دوره حاكميت بعثي ها نيز سعدون

حمادي رئيس پارلمان، شيعه و طاهاه محيي الدين معروف يكي از معاونان رئيس جمهور، كرد بودند. گرچه با وجود سلطه استبدادي صدام حسين، اين منصب ها، همگي تشريفاتي و كليشه اي بود. اما طارق يوحنا ميخائيل عزيز كه يك مسيحي كلداني و معاون نخست وزير عراق بود، در سياست خارجي، باروي صدام حسين به شمار مي رفت.

اين تنوع نه تنها در منصب هاي بالاي حاكميت بلکه در بافت دستگاه بوروکراسي عراق نیز مشهود است. همچنين اغلب احزاب مختلفي كه طی اين هفتاد - هشتاد سال اخير تشكيل شده اند، وابستگي هاي عشائري، منطقه اي، قومي و مذهبي داشته اند. به عنوان مثال يكي از بنيانگذاران حزب کمونيست عراق «فهد» نامي است كه صائبي بود. در تاريخي معاصر و بنا به دلايل رواني و سياسي، بسياري از فعالان اقليت هاي ديني به احزاب سوسياليست يا کمونيست خاورميانه پيوسته اند و «فهد» يكي از آنهاست.

يا دو تن از فعالان برجسته كرد يعني جلال طالباني و مسعود بارزاني دو حزب كرد را رهبري مي كنند. در همين زمينه مي توان به مجلس اعلاي انقلاب اسلامي عراق يا حزب الدعوه يا حزب عمل اسلامي نیز اشاره كرد، كه توسط روحانيان و سياستمداران شيعي پايه ريزي شده اند. ما اين گونه گوني را در پيكارهاي معاصر مردم عراق نیز مي بينيم. از آن جمله، حضور روحانيان شيعه نظير آيت الله حبيبي و آيت الله كاشاني در انقلاب ضداستعماري سال ۱۹۲۰ است كه عليه انگليسيان انجام شد. در واقع شيعيان (و نیز كردان عراق) مهر خود را بر انقلاب ۱۹۲۰ زدند. اما نه شيعيان و نه کردها از ثمره مبارزات خود در آن انقلاب بهره كامل نبردند.

اگر صف بندي نيروهاي قومي و مذهبي عراق را در مقاومت عليه استعمارگران انگليسي با صف بندي كنوني اين نيروها عليه اشغالگران آمريكايي و انگليسي بسنجيم مي بينيم كه صحنه گذشته و حال با هم تفاوت هايي دارد. در آن هنگام يعني در سال ۱۹۲۰ تقريباً همه نيروهاي قومي و مذهبي يعني سنين، شيعيان و کردها عليه انگليسي ها متحد شدند و مبارزه كردند اما در اين هنگام يعني در تابستان سال ۲۰۰۳ کردها يا آمريكايي ها همگام شده، شيعيان در پي مبارزه مسالمت آميز و گروه هاي سني مذهب به مقاومت مسلحانه دست زده اند.

در دوره حاكميت سي و پنج ساله حزب بعث و به ويژه در دوره فرمانروايي بيست و چهارساله صدام حسين بر عراق، اصولاً ثقل حاكميت در دست يك فرد بود.

صدام حسين، وابسته به قبيله تكريت و زاده روستايي به نام «عوجه» در نه كيلومتری شهر تكريت است. «عوجه» از «عوج» و اعوجاج مي آيد و در فارسي، معنای تحت اللفظي اش «كج و معوج» است. نام و معنای اين روستا باعث رواج طنزهاي فراواني درباره صدام حسين شده است. قدرت در عراق، در مرتبه نخست در دست صدام حسين، سپس در دستان خانواده و افراد عشيره (تكريتي ها) و در مرتبه نهايي در دست سني ها قرار داشت. به اين شكل مي توان لايه هاي پلكاني قدرت در عراق را ترسيم كرد.

واكنش نسبت به نيروهاي آمريكايي و انگليسي در عراق اصولاً گروه هاي قومي و مذهبي عراق، واكنش هاي متفاوتي نسبت به نيروهاي آمريكايي و انگليسي نشان داده اند.

كردهاي عراق براي همگامي و همكاري خود با نيروهاي اشغالگر، دلايلي را ارائه مي دهند كه قابل تعمق است. آنان طی هفتاد هشتاد سال اخير خود را زير ستم حاكميت عرب ها مي دانند. آنان ورود آمريكايي ها به عراق و حتي حمايتشان از کردها طی ده سال گذشته را يك فرصت تاريخي به شمار مي آورند. در صورتي كه شيعيان كه زير تأثير گفتمان انقلابي و ضدآمريكايي ايران هستند نظر مساعدي نسبت به آمريكا ندارند و ما اين را در تظاهراتي مي بينيم كه هر از چندي در نجف و كربلا و بغداد انجام مي گيرد. اما مخالفت شيعيان با اشغالگران - برخلاف مناطق سني نشين - شكل مقاومت مسلحانه به خود نگرفته است آنان - اکنون - تظاهرات و اعتراض هاي مسالمت آميز را ترجيح مي دهند و نيروهاي سياسي شان، مرحله را براي مقاومت مسلحانه، زودهنگام مي دانند.

بيشترين و خشن ترين مقاومت ها عليه نيروهاي آمريكايي، هم اکنون در شهرها و مناطق سني نشيني عراق يعني عمدتاً در شهرها فلوجه، رمادي سامراء، بغداد و شهرک ها و نواحی مياني عراق انجام مي گيرد.

پس از سرنگوني صدام حسين به دليل تبعيض ها و محروميت ها و ستم هايي كه عليه شيعيان اعمال مي شد، شاهد آزاد شدن انرژي وسيعي در ميان آنان بوديم. در واقع ستمي كه رژيم صدام حسين عليه شيعيان عراق روا مي داشت عمدتاً ستم مذهبي بود.

يعني همان گونه كه بر کردها ستم ملي يا قومي روماني داشت بر شيعيان ستم مذهبي اعمال كرد. اين ستم مذهبي در چند جنبه نمود پيدا کرده است: جنبه اجتماعي، جنبه سياسي و فرهنگي. جنبه اجتماعي همين اجرائي مناسبك و شعائر مذهبي شيعيان است كه در دوران صدام حسين كاملاً ممنوع بود. يعني طی سي سال گذشته و به خصوص پس از حاكميت صدام حسين در سال ۱۹۷۹، شيعيان عراق از اجرائي مراسم عزاداري براي امام حسين(ع) كه يك سنت تقريباً هزار ساله است ممنوع شدند.

مأموران دولتی و امنیتی به هیچ وجه اجازه نمی دادند کسی در کاظمین یا کربلا شعایر مذهبی مثل سینه زنی و زنجیرزنی و این گونه آیین ها را انجام دهد. آنها حتی پخت و پز غذای نذری را هم ممنوع کرده بودند. آنان در واقع در حریم خصوصی و اعتقادی مردم نیز دخالت می کردند. این امر برای توده های معتقد مذهبی، عقده ها و کمبودهایی را ایجاد کرده بود. از جنبه سیاسی و فرهنگی نیز به رهبران شیعیان امکان ابراز وجود نمی دادند.

کار به جایی رسیده بود که چاپ و نشر رساله های فقهی و کتاب های ادعیه نیز با موانع فراوان روبه رو می شد. از همه اینها فاجعه بارتر تصفیه های فیزیکی مراجع تقلید و رهبران مذهبی بود که همگی از آن مطلعیم.

می توان گفت که برخورد نظام مبتنی بر ناسیونالیسم افراطی (عربی - سنی) علیه کردها و شیعیان، برخوردی خشن و بی رحمانه بود. البته نظام صدام حسین نسبت به سنی ها نیز ستم روا می داشت اما این ستم فقط شامل محرومیت توده های سنی مذهب از حقوق شهروندی بود؛ نظیر آزادی بیان، آزادی مطبوعات و آزادی احزاب سیاسی. اما قومیت ها و مذاهب دیگر - از دیدگاه حقوق بین المللی افزون بر حقوق شهروندی، حقوق گروهی - قومی خاص خود را دارند که در دوران حاکمیت صدام حسین از آن محروم بودند.

البته در مورد کردهای عراق باید گفت که اینان نسبت به کردهای دیگر مناطق از برخی حقوق قومی خود برخوردار بودند و در دهه هفتاد میلادی به یک خودمختاری نیم بند نیز دست یافتند اما آنان در سال های اخیر خواهان نوعی فدرالیسم در عراق هستند. اصولاً کردهای عراق از سال ۱۹۲۰ تاکنون در کنار زبان رسمی عربی به زبان مادری خویش درس می خوانند و کتاب چاپ می کنند.

در اینجا لازم می دانم درباره محرومیت شیعیان عراق به موردی اشاره کنم که از زبان یکی از آنان شنیده ام. وی طی گفتگو یی با یک شبکه تلویزیونی عربی گفته است: «در روزهای محرم و صفر، ممنوعیت برگزاری مراسم عزاداری آن قدر شدید بود که ما شیعیان مجبور می شدیم هر ده - دوازده نفر مخفیانه و به دور از چشم سازمان امنیت جمع شویم و این مراسم را برگزار کنیم». نظام پیشین عراق در واقع از هرگونه تجمع مذهبی و تبدیل آن به گردهمایی سیاسی اعتراضی، هراس داشت.

این امر در تاریخ معاصر عراق (و ایران) نمونه های فراوان داشته است. جامعه شناسی عملیات تاراج و چپاول

پس از سقوط نظام صدام حسین در فروردین ماه گذشته، پایتخت و برخی از شهرهای بزرگ عراق در معرض عملیات تاراج و چپاول قرار گرفت. در واقع تاراج شامل خانه ها، نهادهای دولتی، حکومتی، وزارتخانه ها و حتی کاخ ها و موزه ها بوده است. این غارتگری منحصر به بغداد نبود بلکه در موصل، کرکوک، بصره و چند شهر دیگر نیز انجام شد. در شهرهای شیعه نشین و به ویژه در کربلا و نجف این کار صورت نگرفت زیرا انسجام اجتماعی این دو شهر مذهبی از دیگر شهرهای عراق بیشتر بود. آنان فوراً شوراهای مردمی تشکیل دادند و جلوی هر نوع چپاول و تاراجی را گرفتند.

درباره تاراج گران و ماهیت آنها دیدگاه های مختلفی ارائه شده است. برخی از جامعه شناسان این پدیده را ناشی از سرکوب اجتماعی و سیاسی و اختلاف طبقاتی میان توده های مردم با هیأت حاکمه می دانند. به ویژه روی حاشیه نشینان شهرها تأکید می کنند.

در این زمینه به طور مشخص روی سه گروه انگشت گذاشته می شود؛ یکی زندانیانی هستند که دولت بعثی عراق، دو سه ماه قبل از سقوط خود آزاد کرد. در میان آزادشدگان، شمار اندکی زندانی سیاسی و اغلب از جنایتکاران، تبهکاران، دزدان حرفه ای، و قاتلان بودند.

گفته می شود افراد این گروه که سابقه دار هستند از فرصت خلاء پدید آمده در عرصه قدرت سیاسی استفاده کردند و به تاراجگری پرداختند. اینان در واقع از نظر وجدان اجتماعی، تعلقات دینی و مذهبی کمتری دارند.

بخش دیگر تاراجگران، افراد مشخصی هستند که به سرقت آثار تاریخی و گرانبهای موزه ها و کتابخانه ها دست زدند یا آنها را به آتش کشیدند. ما، این را در دو کتابخانه عمده بغداد یعنی کتابخانه ملی و کتابخانه اوقاف دیدیم. اینها از مهمترین مراکز حفظ اسناد و مدارک تاریخی عراق هستند.

برخی از تحلیل گران این کارها را به گروه های سازمان یافته یهودی یا هوادار اسرائیل نسبت می دهند که گفته می شود با آمریکایی ها به عراق آمده بودند. و در واقع در موزه ملی بغداد آثار گرانقدری وجود دارند که عمرشان به پنج هزار سال می رسد.

گروه دیگر برخی از ارباب جمعی و سربازان آمریکایی بودند که شماری از آنان را در خود آمریکا دستگیر کردند. مثلاً در اواخر فروردین ماه یکی از کارمندان فاکس نیوز را در فرودگاه یکی از شهرهای آمریکا دستگیر کردند و صد میلیون دلار را نزد وی کشف کردند. وی این مبلغ را از عراق آورده بود. هم چنین شماری از سربازان آمریکایی، شمشیرهای طلا و تحفه های هنری را با خود برده بودند.

بخش چهارم تاراجگران، گروه های تهیدست و لایه های حاشیه نشین شهرها بودند که البته کارهای آنان شامل سرقت اقلامی مانند میز و صندلی و مسایلی از این دست بود.

کالبدشکافی مقاومت اولیه

پس از ورود نیروهای آمریکایی و انگلیسی به عراق در بیست و نهم اسفندماه گذشته، تنها مقاومت قابل ذکر در شهر بصره و توابع آن در ام القصر رخ داد، در صورتی که بغداد به آسانی و خیلی سریع سقوط کرد. این امر پرسش هایی را در ذهن بسیاری از مردم جهان برانگیخت.

ظاهراً مقاومت بصره تا زمانی ادامه یافت که سرفرماندهی عراق در بغداد پابرجا بود. اما این شهر دوم عراق بر اثر فشارهای نظامی قادر به مقاومت نبود و سقوط کرد. مسأله ای را که نباید فراموش کنیم این است که رژیم عراق به دلایلی که همگان می دانیم از سال ۱۹۹۱ مشروعیت تاریخی خود را از دست داد.

دولت آمریکا نیز با علم به این موضوع توانست طی یکی دو سال اخیر، حلقه آهنین پیرامون صدام حسین را بشکافد و در میان نخبگان نظامی و به خصوص گارد ریاست جمهوری نفوذ کند و برخی از فرماندهان عراقی را به خود جلب کند.

من يك بار گفتگویی را با ژنرال عامر السعدي - مشاور نظامی و علمی صدام حسین - شنیدم که گفت: «مأموران آمریکایی با من تماس گرفتند و از من خواستند با آنان همکاری کنم و من نپذیرفتم.» این صحبت مربوط به پیش از سرنگونی رژیم عراق بود. پس از سرنگونی رژیم عراق نام عامرالسعدي را جزو لیست پنجاه و پنج نفری دیدیم که تحت تعقیب دولت آمریکا هستند.

ظاهراً کوشش های این دولت برای جذب فرماندهان نظامی و افراد مؤثر در رده های بالای ارتش عراق طی یکی دو سال اخیر کارگر افتاد و به نظر می آید عدم مقاومت شهر بغداد ناشی از این قضیه است. در بصره نیز مقاومت - اغلب - از سوی نیروهای هوادار رژیم پیشین یعنی فداییان صدام و میلیشیاهای وابسته به حزب بعث بود. شاید ارتش نیز قدری در این مقاومت سهیم بود اما در کوت و ناصریه، مقاومت چندانیکه نبود. به همین سبب صدام حسین در پیامی که اواسط جنگ فرستاد بیشتر از فداییان صدام و شبه نظامیان حزب بعث ستایش و تشکر کرد و نامی از ارتش عراق نبرد. گویا این مسأله باعث دلخوری بخشی از فرماندهان ارتش عراق شد.

در واقع نیروهایی در جنوب عراق دست به مقاومت زدند که وابسته به لایه های اجتماعی منتفع از رژیم سابق بودند. ما همین قضیه را به شکل گسترده تر و متشکل تر در عملیات مسلحانه ای می بینیم که در روزهای اخیر علیه نیروهای آمریکایی و انگلیسی انجام می شود.

این عملیات - اکنون - اغلب در مناطق میانی و سنی نشین عراق صورت می گیرد. نباید فراموش کنیم که حزب بعث عراق دو ونیم میلیون نفر عضو داشت که با خانواده هاشان ده میلیون می شدند. اینها اگر نگوئیم پشتیبان ولی به هر حال هوا دار سیاسی آن نظام بودند. در واقع در روزهای اولیه جنگ هر چه نیروهای اشغالگر از جنوب به شمال پیشروی می کردند از میزان مقاومت کاسته می شد تا این که در بغداد به صفر رسید.

در شمال - حتی در مناطق عرب نشین - مقاومتی صورت نگرفت. چند روزی پس از سقوط بغداد قراردادی میان فرمانده لشکر پنجم و نیروهای آمریکایی در موصل بسته شد و شهر تسلیم آنان گردید و جنگی انجام نگرفت.